

espellifada vestidura del meu pensament», Coromines (*Jardins de Sant Pol*, O. C., 841b9); *espellifar*; *espellif*. *Espellus* <s> ar-se en el Priorat seria 'reanimar-se' (Poboleda, *Bull. Cl. Pir. Tssa.* II, 156); *apellussar-se*.

Pelló 'pell d'animal obrada com a peça d'abric o cobertura' [1598], 'eriçó o clova espinosa de la castanya', acc. pròpia del NE. des del Montseny [Labèrnia 1840; Verdaguer]: tant en l'una com en l'altra acc. es diferencia dels derivats de *palla* (*palló* 'màrfega') i de *peyla* 'parrac', perquè es pronuncia amb *l* i no pas amb *y*- en les comarques del NE. *palóns de castanya* Montseny (1935), Espinelves (1936), Riells de M. («quan està ben assaonat es bada i la castanya cau», 1964); en els Alts Pirineus més coneguda l'altra acc.: «piel que llevan los pastores para dormir», Vall d'Aneu (CPol 24), «era costum de disfressar-se d'ós: un individu, tapat amb *pellons* de pell de xai, feia el paper d'ós» (Flamicell, RViolant, *BCEC* 1933, 321); des de l'Alt Isàvena cap a Ponent *pellón* (1957) i de vegades *pellona* (que ja llegim en un doc. arag. de 1271, del *Cart.* de Fanlo, p. 148). També *pellero*. *Espellonar*; *espellonada*, sembla tenir el significat de 'taulada de joc, timba tavernària' a la Garrotxa: «jugaven fort --- sentírem a dins remors de veus, de les que en Pep ne deduí que hi havia *espallonada*, parant-se en sec, i proposant-me d'entrar-hi; vaig manifestar-me contrariat ---», MrnVayreda (*Puny.* I, IV, 98 (81)). *Espellonós*.

Pellofa [c. 1460]: «a la vinya --- lo trobareu gitat en terra, e ab les mans pren los rayms sens romprels del cep e a mossos los sta menjant, e no cura de mirar si són verts ni madurs ---. —Dexa:l star que bons li saben—. Lo servidor fon tornat e dix --- Senyor, ja cerca los que són bé madurs --- e menja:s la molla de dins, e lança la *pellofa*—. Ab grans crits li dix: --- ixqua de la mia vinya, que ara la:m tala tota», JoMartorell (princ., § 263 = Ag. III, 166; *NCl.* IV, 140); «la cuberta o *pellofa* dels llegums: siliqua, valvulus, culeolus», OPou (*TbPu.*, 61); també el trobem (en grafia or. *pellofa*) repetidament en l'*Art de Coc*, de Robert, fi S. xv (p. ex. «quatre cabeces de a<l>ls --- quant sien cuytes, munda:les de les *pallofes*», § 121, ed. 1977, p. 97); en un doc. ross. de 1594, en les poesies del mall. TAguiló etc., pertot pron. amb *o* i amb *l* (no *l*).

En conclusió és un mot que ens consta com a usual en tots els dialectes de la llengua (*pellorfa* val. ² és recent i degut a contaminació del sinònim arabitant *CORFA*), i amb *e* en la primera síl·laba, ben assegurada des d'antic per JnMartorell i OPou. Amplament i fonament arrelat en tot el territori, és un derivat segur de *pell* PELLIS; però amb sufix poc comú (que no té solta despatxar com a «onomatopèic» com fa *AlcM*); sense perdre de vista que n'hi ha alguns altres casos ben romànics, i que hi pot haver algun contacte amb *CLOVA/clofolla* i variants, tampoc podem deixar, no sense reserves, de recordar el sufix pre-romà, cèltic o para-cèltic, -OSTA amb la seva antiga variant dialectal-fonètica -OBA/-QFA (que hem trobat en les variants de *MADUIXA*, *EMBOSTA* etc). Amb un sentit secun-

dari: «del S. xv al XVIII --- són conegudes en els docs. catalans, ab els noms de *pallofes* y de *pallarofes*, algunes monedes fetes de fulla de llautó, y per excepció, d'aram. primes y lleugeres, y encunyades d'una sola cara, com les que els numismates solen anomenar *bracteades*», Botet i Sisó (*Les Monedes Cat.* III, 206).³

Avui el seu domini abasta fins a l'extrem NE. (*pellofa* Estagell, 1960); fins a Menorca («al cel sia l'avi meu, / que feia volar milloques, / no volia menjar rem / per no tirar ses *pellofes*», Camps Merc., *Folk. Men.* I, 116); i amb *e* clara, fins al cim del Pallars («damunt la casca de l'avellana hi ha la *pellofa*» Esterri de Cardós, 1934). El mot es prolongà amb lleus variants molt més enllà de la nostra frontera Nord, i ja d'antic: fins avui tenim *pelobe* «peau de légumes, pois, fèves etc.» a La Teste (Moureau), i *pellofo* «balle d'avoine» amb variant *perloufo* «enveloppe, peau, pelure de certains fruits» en el Roergue (Vayssier). En relació amb aquesta forma, la val. *pellorfa* i la murc. i andal. *perfolia*, però amb *b*- per contaminació del sinònim *bajoca* diuen a Calaceit *bajarofa* per a la pell del raïm, *baralofa* a les pel·lofes del blat de moro, *baralofa* a les tavelles de les mongetes (enquesta de Casac., a. 1923, per a l'*ALCat.*).

Per més que no en trobem en llengua d'oc testimonis medievals directes, n'hi tenim de ben clàssics del derivat *espelofit*: «fols gelós affritz: / roynós, barbutz, *espelofitz*, / tiei pél son fer e irissat», *Flamenco*, v. 1160; «cant lo drac vi cazer son sanc / e es-se totz *espelofitz* / cant sèn qu'enaysí es feritz» en la *Vida de Santa Enimia* («hérissé, ébouriffé», Rayn. III, 171); car això correspon perfectament a *espellofit* igual usat en cat. i precisament en el nostre NE. «duya la còfia de gayrell i la roba *espellofida* y desfardada per la llyuta», «sortida d'un cos decaygut, *espellofit* de roba, part de la que ja havia dexat a trossos entre les urpes de l'Esparver», «Don Eudalt, ab sa figura *espellofida* y vinguda a menos, impressionà als espectadors», Mrn. Vayreda (*Puny.* I, xxv, 388 (298); IX, 152 (122)); *Sang Nova* (v, ix, 415).

El nostre mot, especialment en algunes variants desviades, va desvetillar ja d'antic l'interès de Schuchardt (*ZRPb.* xxxix, 327), i en línies semblants n'han parlat després MLWagner (*ZRPb.* LXIII, 344) i alguns altres (més tangencialment hi toca Rohlf, *ZRPb.* XLVI, 162, parlant de formes suditalianes), cf. el que en dic, en el *DCEC* a FARFOLLA. No dubtem que hi ha en tot això contactes múltiples amb altres tipus lingüístics menys importants i menys antics. En particular el *ballofe* dialectal francès 'boll' o 'màrfega de boll de civada' que té força extensió, i no recent, cap a Champagne etc.,⁴ i tot el grup de oc. *bòla*, fr. *balle* etc. de què hem tractat a *BOLL*; aquests contactes paromímics entre altres coses explicaran per què hi ha *-l-* o sigui *-l-* (i no pas *-ll-* > gc. *-r-*) en el gironí *pelobe* que he citat.

De tota manera el fet bàsic i el tipus fonamental és el del cat. *pellofa*, amb *PELL-* i una terminació com *-OFFA*, per més que no ho hagin vist bé els romanistes estrangers per informació deficient. *Pelloina* b. emp.